

בש"פ 7341/14 - יוסף עוקבי נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 7341/14

לפני: כבוד השופט א' רובינשטיין

העורר: יוסף עוקבי

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי ירושלים (השופט כ' מוסק) מיום 19.10.14 בע"ח 50355-06-14

תאריך הישיבה: י"ב בחשון התשע"ה (05.11.14)

בשם העורר: עו"ד לורה בר-אלון

בשם המשיבה: עו"ד שרית משגב

החלטה

א. ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בירושלים (השופט כ' מוסק) בבע"ח 50355-06-14 מיום 19.10.14, בה נדחתה בקשת העורר לגילוי חומר חקירה לפי סעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982. התיק הוא גלגול שני של בש"פ 5921/14, שנדון בבית משפט זה בפני חברי השופט זילברטל באוגוסט דנא.

רקע והליכים קודמים

עמוד 1

ב. כנגד העורר הוגש ביום 11.4.14 כתב אישום (ת"פ 22646-04-14, בבית המשפט המחוזי בירושלים), המייחס לו עבירות של חבלה בנסיבות חמורות והחזקת סכין שלא כדין לפי סעיפים 335(א)(1) ו-186 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 בהתאמה. על פי כתב האישום, במועד הרלבנטי היה העורר בן זוגה של מי שהיתה בעבר בת זוגו של המתלונן, פלונית (המכונה אילנית). על רקע הקשר שניהלו העורר ואילנית התגלע סכסוך בין העורר למתלונן. לפי המתואר, המתלונן ואילנית קבעו להיפגש, ואילנית הגיעה למקום המפגש יחד עם העורר. העורר סימן למתלונן להתקרב אליו, ובשלב מסוים דקר את המתלונן בגבו באמצעות חפץ חד שהוציא מכיסו.

ג. ביום 23.6.14 הגיש העורר לבית המשפט המחוזי בקשה לפי סעיף 74 לחוק, למסירת חומר החקירה בתיק פלילי שהתנהל כנגד המתלונן - ת"פ 26737-05-13, בבית המשפט המחוזי בירושלים (להלן התיק האחר) - שבמסגרתו יוחסו לו עבירות בהן אילנית היתה הנפגעת; כן ביקש העורר לעיין ברישומי הפלילי של המתלונן. בבקשתו טען העורר, כי חומרים אלה רלבנטיים להגנתו, וזאת בעיקר כדי להוכיח שהמתלונן הוא אדם אלים ומסוכן, ועל כן פעל כנגדו מתוך הגנה עצמית. יוער, כי על פי הכרעת דינו של השופט שמיע ע"ה מיום 2.3.14, הסתיים התיק האחר בזיכוי של המתלונן ממרבית העבירות שיוחסו לו ושהיו קשורות ליחסיו עם אילנית, כפי שגם יוזכר בהמשך.

ד. בהחלטתו מיום 2.7.14 דחה בית המשפט המחוזי את הבקשה, תוך שקבע כי אין מדובר בחומר חקירה העשוי לסייע לעורר. בית המשפט הורה למשיבה למסור לעיונו של העורר שתי הודעות שנגבו מהמתלונן, שסבר כי יוכלו לסייע לעורר בהגנתו. כן סבר בית המשפט, כי עיון ברישומי הפלילי של המתלונן אין בו כדי להועיל להגנתו של העורר, שעה שטענת הגנה עצמית עומדת בסתירה לתוכן הסרטון שמקורו במצלמת אבטחה, המתעד את אירוע הדקירה.

ה. על החלטה זו הוגש ערר לבית משפט זה (בש"פ 5921/14, בפני השופט צ' זילברטל). במהלך הדיון שהתקיים ביום 20.8.14 הגיעו הצדדים להסכמה ביחס לפריטים שיימסרו לעורר מתוך רישומי הפלילי של המתלונן, ואך נותרה ביניהם המחלוקת בדבר העיון בחומר החקירה שבתיק האחר. בדיון הדגישה באת כוח העורר, כי הבקשה תחומה להודעות שמסרו המתלונן ואילנית במסגרת חקירותיהם במשטרה וכן לפרוטוקול חקירותיהם בבית המשפט. המשיבה התנגדה לערר, בשל הטענה כי החומרים בהם מדובר מתייחסים לעניינים שצנעת הפרט יפה להם, והעיון בו עלול לפגוע בפרטיותם של אילנית והמתלונן. כן טענה המשיבה, כי משקלן של הראיות בתיק האחר אינו רב, וכי ממילא המסגרת המתאימה, אם בכלל, להגשת בקשה לעיון בחומר זה היא על פי סעיף 108 לחוק, בבקשה שתוגש למותב העיקרי הדין בתיק, או בפניה למותב שדין בתיק האחר. בהחלטתו מיום 24.8.14 הורה השופט זילברטל על החזרת הדיון לבית המשפט המחוזי. נאמר, כי החלטתו של בית המשפט המחוזי אינה מנומקת, ולא ניתן לבחון במסגרת הערר את הטעמים שביסודה. בית המשפט הטעים, כי ייתכן שקיים מחסום בפני העיון בתיק האחר, עוד בטרם בחינתו כ"חומר חקירה", והנעוץ בסיווג כהליך החוסה תחת איסור פרסום. בהתאם לכך הורה בית המשפט על קיום דיון בשאלת סיווגו של התיק האחר מבחינת הוראות החיסיון החלות על תוכנו, אם בכלל, ובאפשרות למסור לידי העורר אותם חומרים בהם הוא חפץ לעיין, לאחר שיבחן בית המשפט האם יש בחומרים אלה כדי לסייע להגנת העורר.

ו. ביום 5.10.14 התקיים בבית המשפט המחוזי דיון בבקשת העורר. בהחלטתו מיום 19.10.14 דחה בית המשפט את הבקשה בשנית. נקבע, כי מסירת החומרים לעיונו של העורר יש בה כדי לפגוע בצנעת הפרט של אילנית; כן נאמר, כי אין בחומרים אלה כדי להועיל להגנתו של העורר, שעה שהמתלונן זוכה על ידי בית המשפט המחוזי ממרבית האישומים שיוחסו לו בנוגע לעבירות כנגד אילנית.

ז. מכאן הערר, שהוגש כנגד החלטתו השניה של בית המשפט המחוזי. לטענת העורר, קיים אינטרס בהצגה מלאה ככל הניתן של אופיו האלים של המתלונן, שכן ההנחה היא כי המתלונן התנהג כלפי אילנית באובססיביות, ובאופן שהעמיד את העורר, אשר ניהל עמה מערכת יחסים זוגית, בסכנה. כן טוען העורר, כי חומרי החקירה בתיק האחר רלבנטיים להגנתו; לשיטתו, הרשעת המתלונן בתיק האחר בעבירות של הפרת צו בית משפט בשל הגיעו לדירת אילנית, תקיפת אדם אחר וגניבה, מחזקת את החשיבות בקבלת חומר החקירה לצורך ניהול הגנתו. זאת - בין היתר בשל טענתו כי יום לפני האירוע הגיע המתלונן לדירתו ואיים על חייו בדרישה להפסקת הקשר שניהל עם אילנית. כן נטען, כי סיווגו של התיק האחר במערכת "נט המשפט" כתיק המתנהל בדלתיים סגורות אינו קובע לענייננו, כל עוד לא הוצגה בפני העורר החלטה של ערכאה שיפוטית בנושא. לבסוף טוען העורר, כי יש להעדיף בנסיבות את השמירה על חירותו על פני השמירה על צנעת הפרט של אילנית, וזאת ביחוד כאשר קיים ספק בדבר סיווג התיק האחר כחסוי.

ח. באת כוח העורר הטעימה בדיון, כי הוא מבקש להציג את אופיו האלים של המתלונן בגדרי הגנתו, דבר העשוי לסייע לעורר, והוא הדין לפרוטוקולים ולהודעות, מה גם שלא ניתנה החלטה שיפוטית שהתיק נגד המתלונן יידון בדלתיים סגורות. לשיטת המערער היה על בית המשפט קמא לעיין בכל החומר בטרם יכריע.

ט. באת כוח המדינה ציינה, כי עבירות מין נדונות בדלתיים סגורות, לכן מופיע במערכת חיסיון אוטומטי. מכל מקום, לשיטתה אין מדובר בנידון דין בחומר חקירה, ואין מקום להרחבת גבולותיו של חומר החקירה, ודרך המלך היא פניה לבית המשפט לפי תקנות בתי המשפט ובתי הדין לעבודה (עיון בתיקים), תשס"ג-2003 (להלן תקנון העיון). עם זאת נכונה המדינה כי בית המשפט יתיר פרסום הכרעת הדין בכפוף לצנעת הפרט, חלקים שניתן להשחיר בטרם מסירתם, אך לא את ההודעות ואת הפרוטוקולים של בית המשפט קמא, שכוללים את עדות אילנית.

הכרעה

י. חברי השופט זילברטל בהחלטתו בבש"פ 5291/14 עורר את השאלה, הטעונה בחינה, האם מוטל על התיק שאת תכנו מבקשים לחשוף איסור על פי דין השולל את זכות העיון (בש"פ 4747/11 פלוני נ' מדינת ישראל (2011)); לשם כך, בין השאר, השיב את התיק לבית המשפט המחוזי. בית המשפט המחוזי ציין כי המדובר בתיק שהתנהל בדלתיים סגורות ועל כן אסור הוא לפרסום מטעמי צנעת הפרט (יש להניח כי כיון לסעיף 78 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), תשמ"ב-1982, שהזכיר השופט זילברטל. בית המשפט המחוזי לא פירט את התיחסותו לנושא זה, אך בחן את המסמכים לגופם והכריע באשר הכריע, תוך התיחסות לחומרים שיש בהם כדי לפגוע בצנעת הפרט של אילנית.

יא. להערת בשופט זילברטל אציון, כי מדברי הצדדים התרשמתי שישנה לכאורה אי הבנה ובעיה מעשית הראויה - דומה - לעיון על-ידי הגורמים הרלבנטיים בהנהלת בתי המשפט, באשר לפרסום בפסקי דין והחלטות בתיקי עבירות מין. הואיל והנושא לא נטען בפניי באורח סדור, לא אטע בו מסמרות, אך אציון, כי בבית משפט זה הכלל הוא שפסקי דין בעבירות מין מתפרסמים תוך השמטת פרטיהם של הנוגעים בדבר, כדי להגן על המתלוננות או המתלוננים, ועל פני הדברים אין סיבה שכן לא ייעשה גם בבית המשפט האחרים, אך כאמור לא אטע מסמרות.

יב. לענייננו שלנו, נושא חומר החקירה הוא שאלה ותיקה שבתי המשפט נתקלים בה השכם והערב, נוכח הצורך - מזה - שלא למנוע מנאשמים אפשרות ראויה להגנה, והרצון - מזה - למנוע "מסע דיג" מכביד ללא תכלית ותוחלת. ציין בית משפט זה בבג"ץ 620/02 התובע הצבאי הראשי נ' בית הדין הצבאי לערעורים, פ"ד נז(4) 625, בעמ' 635 (מפי השופטת (כתארה אז) ביניש) - כי

"חשיבות החומר להגנת הנאשם היא כמובן שאלה מרכזית שעל בית המשפט לשקול, בדונו בחומר שאינו נוגע במישרין לאישום הנדון, ושעל פי טיבו אינו 'חומר חקירה' במובהק. בבחינת הרלוונטיות של החומר לאישום, אין בית המשפט צריך להביא בחשבון אפשרויות הגנה ערטילאיות שאינן נראות לעין, ואל לו לתת ידו ל'מסע דיג' שאין רואים את תכליתו המעשית...ככל שהזיקה בין החומר הנדון לבין השאלות העשויות להיות במחלוקת במשפט רחוקה יותר, כך ניתן להביא בחשבון במסגרת הבדיקה הקונקרטיה שיקולים נוספים. יש להביא בגדר השיקולים את מידת הפגיעה שעלולה להיגרם לאחרים - עדים וקרבת עבירה - ממסירת החומר לנאשם, וכן אינטרסים ציבוריים חיוניים העלולים להיפגע כתוצאה מחשיפת החומר, בעומדם אל מול הזיקה השולית והחלשה שבין החומר לפוטנציאל ההגנה של הנאשם".

יג. בענייננו אין מקום, כך דומה, לכנות את המבוקש "חומר חקירה", שכן בכך יהא כדי להפליג למחוזות רחוקים מדי. ועם זאת, ישנה דרך לגיטימית למשאלת עיון בחומרים נוספים העשויים לסייע להגנה, והיא דרך תקנות העיון הנזכרות מעלה (לדעתי סעיף 108 לחוק סדר הדין הפלילי הוא "כתובת" מלאכותית במידת מה לעניין זה, אך לא אטע מסמרות).

יד. ואולם, בענייננו ניתן לחסוך את ההליכים הנוספים. הואיל ועסקינן במעין "משולש" אנושי הכורך את העורר, המתלונן ואילנית, אפשר להבין את משאלת העורר למידע מן התיק האחר; אך נזכור כי בתיק ההוא זוכה בסופו של יום המתלונן מעבירות תקיפה, חבלה של ממש, כליאת שוא ומעשה מגונה כלפי אילנית, והורשע "אך" באיומים ובהפרת צו בית המשפט, מבלי להקל ראש באלה, ולכך כמובן משמעות. עינתי בחומרי החקירה שהוצגו ולא ראיתי בהם רלבנטיות שאינה מוצאת ביטויה בהכרעת הדין המפורטת, הבוחנת את מכלול השאלות. לא מצאתי איפוא בהודעות שבחומר דברים שיביאוני לחלוק על בית המשפט המחוזי. ועם זאת, את הכרעת הדין (וכן גזר הדין) ניתן לדעתי למסור לעורר - ועל כך גם אין מחלוקת רבה - והדבר יעשה בתוך שבועיים, כך שכל שישנם קטעים ספציפיים שהמדינה תסבור כי פוגעים הם בצנעת הפרט של אילנית, תפנה לבית המשפט המחוזי בבקשה להשחירם בטרם מועד זה.

טו. בנסיבות אלה, של מתן הכרעת הדין כולה או כמעט כולה לעורר, לא ראיתי מקום להידרשות פרטנית לפרוטוקולי בית המשפט באותו עניין; אין זה המקרה, על פי נסיבותיו, שיש להטיל בו על בית המשפט לעבור על הפרוטוקולים של התיק האחר לשם חיפוש חומרי עזר פוטנציאליים להגנת העורר, וראוי להסתפק בהכרעת הדין.

טז. הערר מתקבל במובן זה שבכפוף לאמור מעלה, תימסר הכרעת הדין בתיק האחר לעורר.

ניתנה היום, י"ז בחשוון התשע"ה (10.11.2014).

שׁוֹפֵט
